«ՈՒՏԻ Կ՛ԸՍԵՄ ՋԵԶԻ»

1: ՄԱՐԴ ԵՒ ԲՈՅՍ

2: ՆԵՐՈՒՄ ԵՒ ԹՈՂՈՒԹԻՒՆ

3:“ԵՒ ԱՀԱԻԱՍԻԿ ԵՍ ՋԵԶԻ ՀԵՏ
ԵՄ ԲՈԼՈՐ ՕՐԵՐԸ, ՄԻՆՉԵՒ
ԱՃԽԱՐՀԻ ՎԱԽՃԱՆԸ”

4: ՀԱՒԱՏՔԻ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

5: ԻՍԿ ՅԻՍՈՒՍ... ՀՈՂԻՆ ՎՐԱՅ
ԿԸ ԳՐԷՐ

6: ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐԸ

7: Մ Ա Յ Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

ՄԱՐԴ ԵՒ ԲՈՅՍ

Մարդ՝ հոգիով օժտուած, բանաւոր և մարմնաւոր հրաշալիք էակ մըն է: Ըստ Ս.Ներսէս Շնորհալիի, «Հոգին և մարմինը իրենց զոյգ բնոյթով ու էութեամբ միանգամայն տարբեր են, մէկը տեսանելի, իսկ միւսը անտեսանելի, ասոնց միաւորումէն յետոյ մարդ մէկ բնութիւն ունի»: Մարդ էակը օժտուած է իմացական և գերբնակա՛ն զգայնութեամբ և անսահման հնարաւորութիւններով:

Արարչագործութեան փառապսակը եղող մարդ էակը, նիւթապաշտ հոգեբաններու և փառատենչ դիւանագէտներու համար, ի՛ր մըն է, գրաստ մը և ծախու դրուած աժան ապրանք մը դարձած է: Ըստ Արիստոտել իմաստասէրի, «Մարդը բաղաբական կենդանի է»:

Ներկայ անբարոյ կենակցութիւնը, որպէս հետանոսութիւն, մարդկային բաղաբակրթութիւնը հազարաւոր տարիներ ետ պիտի վերադարձնէ դէպի ամայութիւն և մարդաստեղծ բառսի:

Երբ մարդահնար գործիքներով և վայրենաջունչ "երաժշտութիւն"ը դադրին խռովելէ մարդ էակը, այն ատեն տիեզերքի մելանուշ ձայնը և անթառամ բնարերգութիւնը Արարչի, պիտի թափանցէ մարկային գիտակցութեան, նկարագրին և հայեցողական ձգտումներուն: Մարդ իր կամքին արտայայտիչն ու տէրն է: Անկենդան մարմիններ՝ մոլորակներ և գնայուն աստղեր միայն շարժումներով կը գործեն, մինչ իսկական գործադրութեան համար անխուսափելիօրէն անհրաժեշտ է կամքը:

Տիեզերական միջոցը, միայն ելեկտրամագնիսական ալիքներով զեղուն չէ, այլ՝ անպեղելի և անխորաչափելի թելադրական խորհուրդներու և անգիր մտածումներու անսպառ շտեմարան մըն է նոյն ատեն:

Զիրար խաչաձեւող մտքեր, բարի և չար միտումներ կը խմորուին մարդկային ուղեղին մէջ տիրապետելու համար ենթակային կամքը:

Մարդ յաւե՛րժ է, ոչ որովհետեւ ծարտարապետական կոթողներ կը թողու իր ետին, այլ՝ որովհետեւ պարտութեան մէջ իսկ, յաղթանակ կը կերտէ և հողային մահկանացութեան մէջ աստուածութեան կը ձգտի:

Այսպիսի հրաշալիք մը առանց գերբնական Ներշնչումի, հաւասար է անբան կենդանիի մը և նոյնիսկ աւելի ահասարսուռ: Աստուծոյ լծակցութեա՛մբ միայն մարդ կրնայ իր կոչումը իրագործել և արդարացնել իր գոյութիւնը այս աշխարհի վրայ: Անջրպետի գեղեցկագոյն ստեղծագործութիւնը՝ մարդ արարածը բաղադրութիւնն է նիւթի (հողի) և հոգիի (ներգործօն ուժ), մահուան և յաւերժութեան: Մարդ իր մէջ մղում մը ունի՝ որ աւելի՛ է բան արիւնը, ոսկորը և ջիղը, որ զինք կը վերացնէ դէպի գերագոյն Բացարձակը՝ Աստուած: Մարդ էակը ոչ միայն պէտք ունի վերանորոգութեան, ինչպէս հողը մշակման կարիքը ունի, այլ մարդ արարածը պարտաւոր է ինք ամբողջացնել իր անաւարտ ստեղծագործութիւնը:

Ճառագայթող յաւերժաբոյր Ճշմարտութիւն՝ Յիսուս ըսաւ.

«Արդ, դուք կատարեալ եղէք,
ինչպէս որ ձեր երկնաւոր Հայրը կատարեալ է»:
Մատթ. Ե. 48:

Վերոյիշեալ կատարելութեան կենսատու խօսքերը կը գտնուին չորս աւետարանագիրներու Ս.Մատենագրութեանց մէջ: Մեծ Սերմնացանը՝ մշտաշող Նազովրեցին յայտնաբանած է մոլորաշաւիղ և ուխտամոռաց մարդ էակի կեանքն ու ճշմարտութեան ճանապարհը: Աստուածայայտնիչ Վարդապետը առաւ "Խօսք"ը Հնգամատեանին մէջէն, անհատականացուց, անճնաւորեց, մարմնաւորեց և զայն դարձուց որպէս Աստուծո՛յ Խօսքը:

Լուսեղէն Յիսուսի խօսքերը ծաղրուեցան, Իր դիմագիծը ճաղկըլուեցաւ, Իր Անունը ուրացան, Իր հետեւորդները հալածուեցան, բայց Իր փրկարար՝ Արեա՛մբ ողողուած հաւատքի՛ խօսքերը մնացին կենդանի, ներգործօն, և դարձան դեղ ու դարման բոլոր ցաւերու:

Յաւերժաւանդ Խորհուրդ խօսքերը Յիսուսի, երգը և աղօթքը թէեւ բարացած են (աւերակներու վերածուած), բայց խօսո՛ւն վկաներն են զոհագործումի և նուիրումի: Եկեղեցիներու և վանքերու աւերակ բարերը դեռ կը խօսին, անճայն կ՛արտայայտեն ու կը հաղորդեն բոլորանուէր անձնազոհութիւնը և նահատակութիւնը սուրբ հաւատացեալներուն:

Ծաղկազարդի տօնակատարութեան առթիւ, մեծեր ու փոքրեր երբ ովսաննաներով փառաբանութիւն կ՛աղաղակէին Յիսուսի, Փարիսեցիները և տաճարապաշտ դպիրները նախանձով գրգռուած ուզեցին որ Նազովրեցի Մարգարէն լռեցնէ բազմութիւնը որպէսզի աւելի եւս չփառաւորուի Ան հրապարակաւ: Կեանք բաշխող Աստուած-Որդին խոր նայուածքով դիտեց ոչխարի մորթ զգեցած գայլերն ու դաւաճան հոգիով առլցուն սոյն հոգեւորականներուն և ըսաւ.

> **«Եթէ ատոնք (բազմութիւնը) լռեն՝ այդ բարերը պիտի աղաղակեն»** Ղուկ. ԺԹ.40:

Աստղերը՝ լոյսը չեն, բոյսը՝ կեանքը չէ, խօսքը՝ մտածումը չէ, արցունքը՝ ցաւը չէ, ժպիտը՝ ուրախութիւնը չէ, այլ այդ բոլորին կատարուած խորհուրդն է Լոյսը, յայտնութիւնը և յարաբերութիւնը:

Անկենդան բարերն ու անշարժ խաչբարերը եթէ կրնա՛ն խօսիլ ինչո՞ւ խօսուն չ՛ըլլան բուրումնաւետ բոյսերը: Մարդ շարունակ ապրած է ծառերու շուքին ու ծաղիկներու բոյրին խառնուած. կենաց ծառի պաշտամունքը սովորական էր նախնիքներու մօտ: Հին Բաբելացիները կը պաշտէին արմաւենին, հին Եգիպտացիները՝ լոտոս ծաղիկը, հին Յոյները՝ ձիթենին, իսկ հին Հայերը՝ նռնենին: Լերան բարոզի ընթացքին, կեանքի բոլոր ոլորտները թափանցող Քրիստոս ըսաւ.

> **«Նայեցէ՛ք երկինքի թռչունները, որոնք ո՛չ վարուցան կ՛ընեն, ոչ կը հնձեն և ոչ ալ շտեմարաններու մէջ կը ժողվեն...Նայեցէ՛ք վայրի շուշանին՝ ինչպէս կ՛աճի. ոչ ջանք կ՛ընէ և ո՛չ կը հիւսէ»**--Մատթ. Զ.26, 28:

Յիսուս Քրիստոսի վերոյիշեալ խօսքերը մեզ չե՛ն յորդորեր, չեն բաջալերեր պաշտել բնութիւնը կամ դառնալ հեթանոս համայն աստուածեան, այլ նկատել և տեսնել կու տան, թէ Աստուած Ինք որքա՛ն կը

հոգայ թէ՛ անբան բուսական աշխարհը և թէ՛ կենդանական աշխարհը:

«Եթէ, ուրեմն, Աստուած այդպէս աղուոր կը հագցնէ դաշտի խոտը, որ այսօր կայ և վաղը հնոցը կը նետուի, շատ աւելի լաւ պիտի չհագցնէ ձեզ»--Մատթ. Զ.30:

Անհուն Զգաստութիւն, Յիսուս անբանին միջոցով բանաւորները կը զգաստացնէ: Ան կը պատգամէ մեզ, որ նայի՛նք թռչուններուն և բոյսերուն որո՛նք նոյնպէս հողային արտադրութիւնն են: Որովհետեւ աշխարհ և համայն գոյացութիւնը, համօրէն կը խորհրդանշէ հոգեւորը՝ Աստուած Ճշմարիտը:

Բանաւոր մարդը լուսաւորելու և զայն յառաջդիմութեան ճանապարհը դնելու համար, Յիսուս մեզի ցոյց կու տայ համեստ շուշանն ու թռչող անվնաս ճնճղուկները: Բնութեան գեղեցկութիւնները նկարագրելով, Ան կը վերացնէ մարդը դէպի խորհրդազդեցիկ ոլորտները հաւատի: Հաւատի և վստահութեան սոյն կատարը, աստուածային Ներկայութիւնն ու փոխ յարաբերութիւնն է: Մարդ արարած կը հասնի այս բարձունքը, միայն աստուածային շնորհիւ՝ որպէս պարգեւ:

Բոյսերն ու թռչունները իբր օրինակ բերելով, Յիսուս Քրիստոս կը բաջալերէ մարդ էակը, որ չ՛երկմտի և շարունակէ վստահիլ Աստուծոյ, բանի որ Ան կը հոգայ ու կը խնամէ նոյնիսկ դաշտի խոտն ու երկնի թռչունները: Բազմաթիւ նշանաւոր բնագէտներ և տիեզերաբաններ խորանալով իրենց մասնագիտութեան և խորհրդաբանութեան մէջ, նկատած ու տեսած են անշարժ գեղեցկութիւնները շատ համեստ գոյացութիւններուն, և սակայն շարունակած են մնալ միշտ աստուածապաշտ:

«Ուստի կ՛ըսեմ ձեզի. մի՛ մտահոգուիք ձեր կեանքին համար թէ ի՛նչ պիտի ուտէք կամ խմէք և ո՛չ ալ մտահոգուեցէք ձեր մարմնին համար, թէ ի՛նչ պիտի հագնիք:
Չէ՞ որ կեանքը աւելի կարեւոր է բան կերակուրը և մարմինը աւելի կարեւոր է բան հագուստը:
Դիտեցէ՛ք երկինքի թռչունները. ո՛չ կը սերմանեն, ո՛չ կը հնձեն և ո՛չ ալ շտեմարաններու մէջ կ՛ամբարեն և սակայն ձեր երկնաւոր Հայրը կը կերակրէ զանոնք:
Չէ՞ որ դուք Աստուծոյ աչքին թռչուններէն գերազանց էք.... Մի մտահոգուիք որովհետեւ ձեր երկնաւոր Հայրը գիտէ արդէն թէ այդ բոլորին պէտք ունիք: Դուք նախ խնդրեցէք և աշխատեցէք Աստուծոյ կամքը կատարել և այդ բոլորը աւելիով պիտի տայ ձեզի»: Մտ 6.24-33

--Յիսուս Քրիստոս:

Մայիս 27, 1993
Թորոնթօ

ՆԵՐՈՒՄ ԵՒ ԹՈՂՈՒԹԻՒՆ

Աստուածաշունչին մէջ, ներել ու թողութիւն շնորհել Աստուծո՛յ սիրոյն արտայայտութիւնն է, որուն շնորհիւ Ան սիրայօժար կերպով կը ջնջէ այն բոլոր արգելքները որոնք բաժնած էին Զինք մեղաւորէն ու կը հաշտեցնէ ու հաղորդակից կ՛ընէ մարդ արարածը Աստուծոյ: Աստուծոյ սոյն հաշտարար ներումի իրողութիւնը, մարդ եւս պարտ է կատարել իր ընկեր մարդ արարածին որպէս աշակերտ Յիսուս Քրիստոսի:

Քրիստոնէական կրօնքը գերազանցօրէն կը զանազանուի ուրիշ կրօնքներէ որովհետեւ աստուածային ներումն ու մեղքերու թողութիւնը կեդրոնական տեղ կը գրաւէ Աստուծոյ և մարդ արարածին յարաբերութեան մէջ: Քրիստոնէական աւետարանի մասնայատուկ նկարագիրը ա՛յն է, որ Աստուած Ի՛նք որպէս ողորմած ու ներող Հայր կը հրաւիրէ ներում և թողութիւն առ մեղաւորը Իր Միածին Որդւոյն Յիսուս Քրիստոսի Մարդեղութեան, սրբարար Խաչելութեան և հրաշափառ Յարութեամբ:

Աստուծոյ իսկութիւնն ու հանգամանքը ներո՛ղ ու ողորմած ըլլա՛լն է հանդէպ Իր մարդ արարածին: Նոյնպէս հաւատացեա՛լ քրիստոնեան եւս, իր մեղքերու թողութեան և փրկութեան համար ներողամիտ ու ողորմած ըլլալու է իր եղբայր մարդկութեան:

Մարդեղացեալ Յիսուսի յայտնաբանած Աստուածը ողորմած ներող ու մեղաւորին մեղքը մոռցո՛ղ Հայր երկնաւորն է: Իսկ Մովսէսի Օրէնքին պատարագները ու ծէսերը մեղաւորին մեղքերը միայն կը ծածկէին:

Թուղթ առ Եբրայեցիներուն հեղինակը կ՛ըսէ.

> **«Մովսիսական Օրէնքը պարզապէս գալիք նոր կարգերուն շուքը, այսինքն՝ մօտաւոր նմանութիւնը միայն կը ներկայացնէ և ո՛չ թէ անոր հարազատ պատկերը: Այդ պատճառով ալ՝ նոյն զոհերը տարուէ տարի շարունակ կը մատուցուին, որովհետեւ չեն կրնար կատարելութեան հասցնել այդ զոհերով Աստուծոյ մօտիկ եկողները:**
>
> **Եթէ արդարեւ ի վիճակի ըլլային պաշտամունքը մատուցանողներուն մեղքերը սրբելու, սրբուած այդ մարդիկը այլեւս մեղքերու խղճահարութիւնը պիտի չունենային, և զոհերն ալ պիտի դադրէին»**
>
> --եբր. Ժ.1-2:

Վերոյիշեալ Մովսիսական Օրէնքին որպէս հակադրութիւն, Սուրբ Հաղորդութեան պահուն, Յիսուս բաժակը առնելով՝ գոհութիւն յայտնեց տուաւ աշակերտներուն և ըսաւ.

> **«Բոլորդ խմեցէ՛ք ասկէ, ասիկա իմ արիւնս է, որով Աստուծոյ հետ նոր ուխտ կը կնքուի և որ շատերու համար կը թափուի՝ իրենց մեղքերու թողութեան համար**: --Մատ. ԻՋ.28:

Պօղոս առաբեալ, Յիսուս Քրիստոսի փրկարա՛ր Նոր Ուխտը բացատրելու համար Եփեսացիներու Եկեղեցիին (Ա. 6-7) կ՛ըսէ.

«Արդարեւ, անով փրկուեցանիք և անոր արիւնով մեր մեղքերուն թողութիւն գտանիք: Որքան մե՛ծ է իր շնորհիքը, որ առատօրէն տուաւ մեզի՝ ամենայն իմաստութեամբ և գիտութեամբ»:

Յիսուս Քրիստոս աննախընթաց առակով մը բացատրեց Հօր Աստուծոյ սէրը, ողորմութիւնը և թողութիւնը հանդէպ մեղաւորին, հետեւեալ կերպով.

«Թագաւոր մը կար, որ ուզեց իր ծառաներուն հաշիւները իննել: Եւ երբ հաշուեքննութեան սկսաւ, իրեն բերին պարտապան մը, որ միլիոնաւոր ոսկի պարտք ունէր: Եւ քանի վճարելու կարողութիւն չունէր, տէրը հրամայեց որ զայն իր կնոջ և զաւակներուն հետ որպէս ստրուկ ծախեն, ինչպէս նաեւ ունեցածը վաճառեն և պարտքը վճարեն: Ծառան թագաւորին ոտքերուն ինկաւ և աղաչեց՝ ըսելով. "Համբերէ և ժամանակ տուր ինծի, և ես բոլորը կը վճարեմ քեզի":

«Ծառային տէրը գթաց և պարտքը շնորհելով՝ ղրկեց զինք»:
--Մատ. ԺԸ.24-27:

Վերոյիշեալ առակը, մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի անգերազանցելի յայտնութիւնն է ուր կը տեսնենք աստուածաշնորհ գթութեան, ողորմութիւնը, սէր ու թողութիւն հանդէպ մեղաւո՛ր մարդկութեան:

Մարդեղացեալ Յիսուս Քրիստոս, գործնականօրէն կը բացայայտէ Աստուծոյ անսահման սիրոյ և թողութեան անչափութիւնը և վեհութիւնը:

Քրիստոսի Մարդեղութեամբ (անոր մարմնաւո՛ր շրջանին՝ կրած մարդկայի՛ն նեղութիւնը փորձութեան), Յիսուս մարդկութիւնը (մարդկային դիւրաբեկութիւնը) ներկայացուց Աստուծոյ:

Որովհետեւ.

«Աստուած էր որ Քրիստոսով աշխարհը հաշտեցուց Իրեն հետ և հաշուի չառաւ անոնց (մարդոց) մեղքը»:

Յիսուսի զոհաբերումը ոչ թէ միայն խաչելութիւնն էր Գողգոթայի վրայ, այլ Անոր ամբողջական ապրումը երկրի վրայ դարձաւ ներում, հաշտութիւն և փրկութիւն համայն մեղաւոր աշխարհին--Բ. Կորնթ. Ե.17-19:

Յիսուս Քրիստոս ներում շնորհելու եկաւ աշխարհ, և ոչ դատա-

պարտելու մեղաւորները, որուն կենդանի դէպք եղելութիւնը կը կարդանք պոռնիկ կնոջ մը հրապարակաւ հարցաբննութեան պահուն:

Յիսուս կը հարցնէ հէք արցունքահոս կնոջ, ըսելով.

«Ո՛վ կին, ո՞ւր են քեզ ամբաստանողները. մէկը քեզ չդատապարտե՞ց»: Անիկա պատասխանեց. Ո՛չ մէկը, Տէ՛ր: **Յիսուս ըսաւ. «Ես ալ քեզ չեմ դատապարտեր. գնա՛ և ասկէ ետք մի՛ մեղանչեր»**--Յով. Ը.1-11:

Ներել և արդարացնել, քրիստոնէական հաւատքին կեդրոնական դերն ու շնորհն է: Ներում և քաւութիւն թէեւ ձրի շնորհաբաշխ պարգեւներ ըլլալ կը կարծուին, սակայն մարդկային կարողութեան սահմանումին պատճառաւ զղջո՛ւմ և խոստովանա՛նք կը պահանջուի:

Մեղքերու թողութիւնը այն միաւորող և հաշտեցնող կամուրջն է, ուր մարդ և Աստուած կը միանան ու կ՛ողջագուրուին: Սոյն կամուրջին վրայ Աստուած ցոյց կու տայ Իր սիրո՛յ, սպասումի և ներումի հոգին, իսկ մարդն ալ իր զղջումը կը յայտնէ:

Զղջումն ու խոստովանութիւնը իրենց մէջ կը պարունակեն նաեւ արարք մը, որ յաճախ կ՛անտեսուի՝ "անառակը ելաւ և գնաց հօրը", իսկ Զակէոս իր գործած վնասը "հատուցանեց": "Խօսքով" ներողութիւն ըսելը զղջում մը չէ՛, զղջում մը գործո՛վ, շօշափելի՛ կերպով յայտնելու է: "Հատուցումը" զղջումի առարկայակա՛ն արտայայտութիւնն է, այսինքն իրագործուա՛ծ իրա՛ւ խոստովանութիւնը:

Հրէութեան և Իսլամ կրօնքներու մէջ եւս կայ "Աստուածային ողորմութեան շնորհն ու պարգեւ"ը, սակայն առանց շօշափելի և տեսանելի արտայայտութեան: Աստուծոյ շօշափելի և տեսանելի ներումի և սիրոյ հոգին, մարդկութիւնը կը տեսնէ միայն Գողգոթայի բարձունքը Աստուծոյ Որդւոյն առարկայակա՛ն անձնազոհութեան դերին մէջ:

Բոլոր այն կրօնքներուն մէջ, ուր յանցանքի համար պատիժ կը պահանջուի ներում և մեղքերու արձակում չի կրնար գոյութիւն ունենալ:

Խաչին վրայ Յիսուսի խօսքերէն առաջին երեքը ներումի և սիրոյ խօսքեր էին, յաջորդ երկուքը՝ տագնապի և տառապանքի, վերջին երկուքը՝ գոհութեան և յաղթանակի: Աստուծոյ ներում շնորհող սէրը կը յաղթէ բոլոր մեղանչումները մարդ արարածին:

Մարդիկ չներելով ո՛չ թէ իրենց պարտապանները խղճահար ըրած կ՛ըլլան, այլ իրենք զիրենք կը մաշեն, կը ժանգեն ու անհաղորդ կը դառնան Գերբնականին: Ներելու իրողութիւնը մարդկային կեանքի ամենէն դիւրին և ամենէն դժուարին հարցերէն մէկն է: Աստուած որ ոչինչէն կը ստեղծէ, նոյնպէս ալ ձրի շնորհով կը ներէ մեղաւորին:

Աւետարանի կեդրոնական պատգամը ոչ թէ Յիսուս Քրիստոսի անմիջական երկրորդ Գալուստն է, այլ Խաչեցեալի թողութիւնն ու ներումի ձրի շնորհը:

Փետրուար 7, 2000
Թորոնթօ

“ԵՒ ԱՀԱԻԱՍԻԿ ԵՍ ՁԵԶԻ ՀԵՏ ԵՄ ԲՈԼՈՐ ՕՐԵՐԸ, ՄԻՆՉԵՒ ԱՇԽԱՐՀԻ ՎԱԽՃԱՆԸ”

ՄԱՏԹ. ԻԸ.20

Չէ պատահած, չկայ ոեւէ հերոս մը գիտնական մը, գրագէտ մը, իմաստասէր մը և ոչ իսկ մտաւորական մը, որ կրցած ըլլայ ըսել իր աշակերտներուն «Ես ձեզի հետ պիտի ըլլամ յաւերժօրէն»:

Մեծերու, զօրավարներու, իմաստասէրներու և թատերագիրներու սիրահարներ, իրե՛նք ջանացած են յաւերժացնել իրենց վարպետներն ու գանդակելով զանոնք բարէ կամ մետաղէ արձաններով: Յիսուս Ինք իսկ կը նուիրէ՛ Ինքզինք պաշտպանելու համար իր աշակերտները, որոնք պիտի հալածուէին, չարչարուէին ու նաեւ նահատակուէին որպէսզի ճշմարտութեան և փրկութեան ջահը չմարի:

Աշխարհ կրնայ չհաւատալ Յիսուս Քրիստոսի Աստուած Որդիութեան՝ բանգէտներ կրնան ուրանալ յաւիտենական կեանքը, մեռելոց յարութիւնը և վերջին դատաստանը: Մի միայն բան մը կը խնդրեմ աշխարհի մեծ և գիտնական կարծուածներէն: Միթէ անոնք կրնա՞ն ցոյց տալ մէ՛կ անձ մը միայն, ըլլայ իմաստասէրի մը աշակերտը, գէտ երաժշտագէտի ուսանող մը, կամ աշխարհականի մը զօրավարը, որ կամովին գացած ըլլայ համա՛յն աշխարհ տարածելու իր վարդապետին բաջագործութիւնը, անոր հաւատքը, անոր բարոյականը, սէրը և անձնուիրումը:

Աշխարհ թող փնտռէ գրականութեան մէջ, արուեստի մէջ, կրօնքներու մէջ և գիտութեան մէջ ա՛նձ մը, որ իր ապրելակերպով, անձնուրացութեամբ ու նահատակութեամբ, որ շարունակած ըլլայ վկայել ու բարոզել իր Վարդապետին գործունէութիւնը: Յիսուսի առաքեալներէն ոեւէ մէկը չհարստացաւ, չփառաբանուեցաւ, բազմազան կիներ չունեցաւ, մարմնի ցանկութիւններու գերի չեղաւ, այլ իւրաքանչիւրը իր աշխատանքո՛վ ապրեցաւ և ապրեցուց նաեւ իր օգնական ընկերները, ու վկայեց Տէր Յիսուս Քրիստոսը որպէս Փրկիչ և յաւիտենական կեանք բաշխող Աստուածորդի: Առաքեալները ինչո՞ւ ըրին վերոյիշեալ անձնուրացութիւնը, անձնազոհութիւնը և մարտիրոսութիւնը: Միթէ՞ ինքնախաբ և պատրանքախաբ էին, թէ գիտակից և իրա՛ւ դէպք ու եղելութիւն վկայող բարոզիչներ:

Յիսուս Պօղոսին հանդիպեցաւ երկինքէն Իր լուսեղէն և ճայնեղէն հզօր ներգործութեամբ ու ան ողջ էութեամբ ցնցուած՝ իր աչքերը փակեց արտաքին աշխարհի: Պօղոսի դարձը ամենաազդեցիկ ներգործութիւններէն մէկը մնաց Քրիստոնէական երկհազարամեայ կեանքին մէջ: Ոչ մէկ խոչընդոտ կրցաւ կասեցնել Պօղոսի երթը, և շեղել զինք իր կոչումէն ու տեսիլքէն: Նախ բան Յիսուսի լուսեղէն և ճայնեղէն տեսիլքին, ան ուխտած էր ի գին ամէն բանի վերջ տալ Գալիլեացիներու աղանդին (Քրիստոնեաներուն): Կասկածելիները կը տանէր Տաճար խարազանուելու և բանտարկելու համար: Պօղոս, Յիսուսի հետեւորդներուն, մահուան հրեշտակն էր ան: Յունախօս Հրեաները խոյս տուած ու փա-

խած էին մինչեւ Դամասկոս ու Անտիոք: Պօղոս ինքզինքին հետ անհաշտ հոգեվիճակի մը մէջ էր: Իր մէջ կը մարտնչէին իրարու հակընդդէմ զգացումներ: Պարապը որ կը լայնար իր հոգիին մէջ, փոխան նուազելու կը խորանար: Ի վերջոյ հալածողը՝ դարձաւ տարածողը, հայհոյողը եղաւ համբուրողը և ան որ անարգողն էր՝ դարձաւ պաշտողն ու սպասաւորը Յիսուսին:

«Պօղոս առաքեալ կ՛ապրի տակաւին համայն աշխարհի մէջ: Անոր թուղթերով օրհնուած են ոչ միայն Պօղոսի ձեռքով դարձողները ի Քրիստոնէութիւն, այլ բոլոր հաւատացեալները մինչեւ այսօր, և պիտի օրհնուին նաեւ բոլոր սուրբերը որ դեռ պիտի գան աշխարհ մինչեւ ի գալուստն Քրիստոսի»

--Օհան Ոսկեբերան:

Պօղոս առաքեալի Քրիստոսը, նախագոյ է որ անձնուրացութեամբ "Մարմին եղաւ" որպէսզի բնութեան զօրութիւնն ու կապանքները լուծէ:

Անյաղթ հաւատքի վեթերան Պօղոս առաքեալի կեանքը վերջացաւ աննշան խաւարապատ մթութեան մէջ, սակայն իր բարձրաաղաղակ քարոզութեան ջահը, կը լուսաւորէ անհամար խաւարամիտ կեանքերը:

Պօղոս, անվեհեր քաջութեամբ արտայայտեց իր հաւատքը:

Անընդհատ դիմագրաւեց հակառակութիւնները: Իսկութեան, մէջ Պօղոս առաքեալ աւետարանիչ մըն էր տարածելու համար Յիսուս Քրիստոսի յայտնութիւնը:

Ան ականատես վկան եղաւ Քրիստոսի խորհրդազգաց յայտնատեսիլ երեւումին Դամասկոսի մուտքին: Սոյն շօշափելի ու տեսանելի յայտնութեան համար, Պօղոս առաքեալ յանձն առաւ նահատակութիւնը:

Պօղոսի հանդիպումը Յարուցեալ Քրիստոսի, Դամասկոսի մուտքին արձանագրուած է երեք անգամ Գործք Առաքելոցի մէջ: Յիսուս, ճառագայթող լոյսերու մէջ կ՛երեւի Պօղոսի և կ՛ըսէ.

«Սողոս, ինչո՞ւ զիս կը հալածես. ես այն Յիսուսն եմ որ դուն կը հալածես: Հիմա ե՛լ, ոտքի՛ կանգնէ, որովհետեւ ես քեզի երեւցայ որպէսզի քեզ ինձի օգնական դարձնեմ և վկայ՝ տեսածներուդ և դեռ տեսնելիներուդ, որոնցմով պիտի երեւիմ քեզի:»-- Գործք ԻՋ.16:

Պօղոս կոչուեցաւ հեթանոսներու քարոզիչ խիզախօրէն և բազմաթիւ հակաճառութիւններ յաղթահարելով: Պօղոս առաքեալ յաջողեցաւ գործադրել իր կոչումը, որովհետեւ Յիսուս Իր աշակերտները չէր լքած ու հեռացած. Ան խոստացաւ և ըսաւ.

«Ահաւասիկ ես ձեզի հետ եմ մինչեւ աշխարհիս վախճանը»:
Մատ 28.20

«Պօղոս առաբեալ, որ իր բարձր ուսման ու կազմակերպչական կարողութեան շնորհիւ Յիսուսի բարոզած վարդապետութիւնը (Աւետարանը) դուրս բերելով Պաղեստինի հրէական նեղ ու սահմանափակ շրջագիծէն՝ տարածեց հեթանոս աշխարհները, և այդ իսկ պատճառաւ անուանուեցաւ հեթանոսաց առաբեալ»--Բաբգէն Թօփճեան:

Ոչ մէկը այնքան տենդագին և բազմաբեղուն առաբելական գործունէութեամբ ծաւալած է քրիստոնէական հաւատքի տարածման համար քան Պօղոս առաբեալ:

Պօղոսի գրիչով է որ Աստուած մեզի ցոյց կու տայ թէ Եկեղեցին կազմակերպութիւն մը չէ՝ հապա մարմին մը՝ Քրիստոսի մարմինը որ Անոր կեանքովը կ՛ապրի և երկնաւոր է իր կոչումով, իրեն տրուած խոստումներով և իրեն վիճակուած ապագայ կեանքով: Յարութեան գաղափարին և իրողութեան մեծագոյն և հզօրաշեշտ ախոյեանը հանդիսացաւ Պօղոս առաբեալ: Անոր գործունէութեան կատարումը և վախճանը դեռ չէ աւարտած: Յարուցեալ Յիսուս չէ դադրած աշակերտներ կանչելէ: Ան կը կանչէ բեզ և զիս հետեւելու Իրեն:

Աստուածային շնորհքն է ստանալ տեսիլք, լոյս, պատգամ ու կոչումը: Եկեղեցւոյ մեծագոյն կոչումը սիրո՛յ գործունէութիւնն է՝ սպասաւորութիւն և ծառայութիւն:

Ներքին, հոգեւոր վերածնունդը, կոչումն ու նպատակն է "նոր արարած" դառնալու իրողութեան:

Կոչումը արտայայտիչն է հոգեւոր պաշտօնեայի հաւատքին, համոզումներուն, նուիրումին, և ծառայութեան: Մարդու հոգեւոր կոչումը իշխե՛լ է նիւթին և մարմնականին վրայ:

Հոգեկան իրերու մէջ կոչումն է որ կ՛առաջնորդէ և շնորհքն է որ կը զարգացնէ: Կոչումո՛վ ապրուած հաւատքն է որուն համար մարդ բաջութիւնը կ՛ունենայ հազար անգամ մեռնելու:

«Քրիստոսի հետ եղողները՝ կանչուածներ են, ընտրուածներ և հաւատարիմներ են»--Յայտ. ԺԷ.14:

«Որովհետեւ կանչուածները շատ են, բայց ընտրեալները՝ քիչ»--Մատթ. ԻԲ.14:

Օգոստոս 21, 2001
Թորոնթօ

ՀԱՒԱՏՔԻ ՄՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Հաւատոի սնանկութիւնը, մտոի, հոգեկան և էութեան դատարկութիւնն է և բայբայումը: Հաւատոն ու հաւատա՛լը չեն սնանկանար, բայց հաւատացեալի մը հաւատոը կրնայ բայլ առ բայլ սնանկանալ. որովհետեւ հաւատոն ու հաւատալը առընչուած են մարդ արարածին ազատ կամքին հետ: Աստուածամերժ մարդը թէ՛ բնութեամբ և թէ՛ ընտրութեամբ սնանկացած հոգի մըն է: Աշխարհազօր պետութիւններու կեանքը սնանկ է ու վաղանցուկ առանց հոգեւոր ու բարոյական վեհ արժէքներու:

Մարդ արարածին նիւթապաշտ «ես»ը հոգեւոր սնանկութիւն մըն է:

Քաղաքականութեան ու դիւանագիտութեան անբարոյականութիւնը և ներկայ մակերեսային բարոզչութիւնը, մտաւոր սնանկութեան բջած է հաւ հաւատացեալները: Բոյսի մը արմատը երբ չխորանայ, այդ պտղատու տունկը արդիւնաբեր չի դառնար: Հաւատքը՝ հաւատալով հրաշքներ կը գործէ ու հրաշքներ գործելով հաւատաւո՛ր կը դառնայ: Այժմ հարուստ ժողովուրդներն են որ հետզհետէ աւելի կը հարստանան ստացուածքով, դրամով և շուայտութեամբ, բայց կողոպտուած ու դատարկուած են հոգեպէս, վարքով, կենցաղով ու սուրբ ապրումով: Մարդիկ այսօր հարուստ գրպաններու ու պարապ հոգիներու յուսահատեցուցիչ օրերը կ՛ապրին:

Աստուծոյ բացակայութիւնը անհաւատներու խաւարած ներաշխարհին մէջ ստեղծած է դատարկութիւն: Առանց Գերբնականի կեանքը մեռելութիւն, անլոյս լապտեր և անիմաստ ապրում մը կը դառնայ: Ժան Փօլ Սարթր ընդհանրացուց Կեանքի դատարկութեան տեսութիւնը: Ան տեսաբանեց ու բարոզեց վերջնական ոչնչութիւնը կեանքին, ցոյց տալով կեանքի անիմաստ պատճառը: Անաստուած, շուարած և ինքնաստուածութեան ճգտող 19-20-րդ դարու իմաստակներ երգեցին ու տաղեցին, թէ միակ իրականութիւնը այս կեանքին մէջ բաոս ու խառնաշփոթութիւնն է, ու միակ տիրակալողը անտարբերութիւնն է... :

Ամօթը դարձած է օրէնք, սովորութիւն և բաղաքակրթութիւն: Անաստուածութիւն կոչուածը բօղարկուած ինքնաստուածացում է:

Մարդ էակի աստուածանման ըլլալու միակ կերպը, պահել է անոր հայեացքը սեւեռեալ իր Արարիչ Աստուծոյն վրայ:

Առա՛նց հացի՛ ան կշտացուց
Անապատի նման սովեր
Ու ժողովներ:
Եւ հոգիներ
Ան յագեցուց յաւերժօրէն
Առանց ջուրի:
Առա՛նց գանձի,
Հարստացուց սրտեր սնանկ՝
Ժառանգով մը ճոխ ու անժանգ:
--Ժագ Ս. Յակոբեան

Ապրիլ 14, 1996
Թորոնթօ

ԻՍԿ ՅԻՍՈՒՍ... ՀՈՂԻՆ ՎՐԱՅ ԿԸ ԳՐԷՐ

Ստեղծագործութեան շէնշող արշալոյսին երբ անկերպարան կոյտ հողէն, Արարիչ Աստուած կ՛արարէր մարդ արարածը, անոր վրան գրեց բազմաթիւ նկարագրի յատկանիշներ և կենցաղավարութեան յատուկ բնորոշումներ:

Վերնագրի պարզ սակայն ճառագայթարձակ խօսքերը դէպէտեւ գրուեցան հողին վրայ, բայց կը պարունակեն խոր ճշմարտութիւններ:

Ծնութեան մէջ բռնուած կինը երբ բերուեցաւ Յիսուսի, որ դատաստան տեսնէ, Ան ո՛չ թէ նոր պատուիրան մը գրեց, այլ՝ հողաշէն մարդու աղօտած վարքագիծը վերակերտեց, հասկնալի դարձուց և մարդ արարածին յիշողութիւնը լուսաւորեց:

Աստուածամատոյց մարդկային անձնաւորութիւնը (Աստուծոյ Շունչը), որ կ՛ապրի Յիսուսակառոյց մարդու հրաշագեղ մարմնին մէջ, իր «ես»ին, փառամոլութեան ու իմաճաճ "ազատ կամքի՛ն" պատճառաւ, մարդ ի՛նք կ՛ենթարկէ այդ հողահիւս և կաւաշէն մարմնի ուղեղաբջիջները (neurons), որոնք ակամայ կ՛այլասերին իրենց աստուածադրոշմ սկզբունքներէն, համոզումներէն ու կը խախտին իրենց հենակէտէն:

Հետեւաբար հեշտասէր մարդը, ծուռը՝ շիտակ կը տեսնէ, ամօթը՝ պարկեշտութիւն կը նկատէ, կողոպուտն ու ոճիրը՝ արդարութիւն... :

Այսպիսի մարդիկ ներկայ "հոգեբանութեան" դասընթացքի մէջ կը կոչուին "psycopath"-ներ ու մահուան չեն դատապարտուիր, որովհետեւ այնպէս ընդունուած է, թէ անոնք ժառանգակա՛ն ու կենսաբանական պատեր են:

Աստուածաշնորհ անձնաւորութիւնը, որ կ՛ապրի մեզմէ իւրաքանչիւր մարդ էակին մէջ, կը ցոլացնէ ենթակային բարի կամ չար, սուրբ կամ պիղծ, աստուածասէր կամ սատանայասէր ձգտումներն ու մղումները իր մարմնեղէն երեւոյթին մէջ:

Յիսուս Քրիստոս, որպէս հանճարեղ Ճարտարապետ, սկիզբէն մարդ արարածը ստեղծեց ազատ կամքով: Ինչո՞ւ "ազատ կամքով":

Աստուծոյ յայտագրուած եղած անասուններն ու կենդանիներու արտադրութիւնը, Աստուած յանձնած էր մայր բնութեան, ինչպէս կը կարդանք Ծննն. գրքին Ա.20-26 համարներուն մէջ:

1. Եւ ըսաւ Աստուած.

«Ջուրերը կենդանութեան շունչ ունեցող շատ
սողուններ հանեն և թռչունները երկրի վրայ,
երկինքի հաստատութեան երեսը թռչին»:

«երկիրը թող հանէ շնչաւոր կենդանի՝ իր տեսակին
պէս, անասուններ, սողուններ ու երկրի գազաններ՝
իրենց տեսակին պէս, և այնպէս եղաւ»:

Ջուրերն ու երկրի հողը արտադրեցին անհամար ու բազմատեսակ անասուններ ու կենդանիներ, որոնք կը հրապուրեն մարդկային ճաշակը և զմայլանք կը պատճառեն անոր տեսողութեան և ըմբռնումին:

Վերոյիշեալ մայր բնութեան արտադրած անթիւ և անհաշուելի կենդանիները կը նմանին մարդկային արուեստագիտական, տպագրական ու լուսանկարչական հնարամտութեան արտադրած գեղեցիկ պատկերներու, որոնք լեցուցած են շուկայի առեւտրական խանութները:

Շուկայի այս միլիոնաւոր նկարներուն կից կան նաեւ չափազանց արժէքաւոր ձեռնագծուած իւղաներկ պաստառներ, որոնց մէկ հատիկը կրնայ գնել աշխարհի ամբողջ ու անհամար ծախու դրուած համանման պատկերները:

Ինչո՞ւ և ի՞նչպէս:

Թանգարաններու մէջ ցուցադրուած իւրաքանչիւր գեղանկար, եթէ բնալուծարան տարուի ունի նոյն հողային ու բիմիական տարրերը և ո՛չ աւելին: Ուրեմն ի՞նչ է տարբերութիւնը սուղին ու աժանին:

Թանգարանի պատկերները ունին բան մը, որ բնալուծարանը չի կրնար յայտնաբանել: Աչքով տեսանելի չէ՛, ու ձեռքով շօշափելի չէ՛:

Մարմնապէս յատկանշելի չէ՛, բայց հոգեպէս իմանալի է անոնց, որոնց հոգիները հաղորդութեան մէջ են գեղեցիկին և բարիին:

Շուկայի նկարներուն և թանգարանի նկարներուն տարբերութիւնը կը զանազանուի ի միայն արուեստագէտի աչքով:

Արուեստագէտի աչքին տեսողութիւնն ալ կարելի չէ տանիլ բնալուծարան.., այլ անոր դատումը՝ իմացական առողջ կարողութիւնը, մեզի նման պարզ մահկանացուներ պարտ են հաւատալ, կամ չհաւատալ:

Թանգարանի գեղանկարչական պաստառներու և մեքենական արտադրուած պատկերներու տարբերութեան մէջ կը յատկանշուի արուեստագէտին դրոշմած կենդանի՛ անձնատուրութիւնը, որ կը զանազանէ տպագրական (մայր բնութեան) և մեծ վարպետ արուեստագէտներու ձեռակերտ ստեղծագործութիւնը: Աստուած Իր Մտքին անհասանելի ծալքերուն մէջ մտադրած խորհուրդը (Իր Պատկերն ու իր Նմանութիւնը) ստանալի մարդ արարածը, "մայր բնութեան" արտադրութեան չդողուց, այլ այսպէս կը կարդանք Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ.

Եւ ըսաւ Աստուած.

> «Մեր պատկերին ու մեր նմանութեանը պէս
> մարդ ընենք...: Եւ Աստուած Իր պատկերովը
> ստեղծեց մարդը ...արու և էգ ստեղծեց զանոնք»
> --Ծնն. Ա. 26-27:

Աստուած Ի՛նք աշխատեցաւ մարդու կառուցումին համար: Մարդ արարածը Աստուծո՛յ Ձեռնարուե՛ստն է: Մայր բնութեան արտադրութիւնը չէ՛: Դէպէտ հողաշէն է՛, կաւակերտ է իր մարմնաշէն բիմիական բաղադրութիւնները, ու չեն կրնար զանազանուիլ անասուններէն:

Բայց մարդ արարածը իր էութեա՛մբ, հոգեկան շաղուածքո՛վ, ապրումով, միսէն, ոսկորէն ու ջիղէն աւելի բան մը ունի որ կը գերա-

զանցէ չօշափելին ու տեսանելին: Այդ խորհրդաւոր գերազանցութիւնը՝ իր անբաղդատելի անձնաւորութիւնն ու աստուածանմանութիւնն է:

Մարդ երբ ստացաւ իր անկախութիւնն ու ազատ կամքը, ան ուզեց ի՛ր անձնաւորութիւնը գերադասել Աստուծմէ բարձր այնպէս ինչպէս մեր անչափահաս զաւակները կը փորձեն ցոյց տալ: Անչափահաս երիտասարդներ, մկնիկի մը իրագործումով, իրենք զիրենք հերոս ու տիտան կը կարծեն: Քայլ առ քայլ երբ կեանքի փորձառութիւններէ անցնին, իրե՛նք կը պզտիկնան ու ծնողքը կը հսկանայ: Անշուշտ կան նաեւ յոխորտ ու անբարտաւան անչափահասներ, թէ որքա՛ն ալ ձախողին տակաւին կը շարունակեն հպարտ ու կ՛իյնան խորխորատ:

Այսպիսի մարդոց համար, որոնք շնութեան մէջ բռնուած կինը բերին, Յիսուս՝ Աստուածորդին կը վերադրոշմէ մարդոց կաւին վրայ գրելով.

«Ձեր մէջէն անմե՛ղը թող ի՛նք առաջին
քարը նետէ անոր վրայ»: Յով. 8:7

Աստուածառաք Մարդեղացեալը, Փարիսեցի Նիկոդեմոսին՝ ինքզինքը բարեպաշտ և հոգեւոր կարծողին հոգւոյն վրայ գրեց.

«Ճշմարիտ, ճշմարիտ կ՛ըսեմ քեզի, լաւ գիտցիր,
որ եթէ մէկը վերստին չծնի՝ չի կրնար տեսնել
Աստուծոյ արքայութիւնը տեսնել»:
Յով 3-3

Թովմաս աշակերտին հողին վրայ Յիսուս գրեց այս զարթուցիչ խօսքերը.

«Դուն զիս տեսար և հաւատացիր. երանի՛ անոնց որ
չեն տեսած ու կը հաւատան»:

Փառապանց Յարուցեալը, հալածող Սաւուղի հողին վրայ, Յիսուս գրեց.

«Սաւո՛ւղ, Սաւո՛ւղ, ինչո՛ւ կը հալածես զիս»:

Պետրոս աշակերտի հողին վրայ Յիսուս գրեց խորազգաց ու անմոռանալի հարցումը.

«Սիմո՛ն Յովնանի, կը սիրե՞ս զիս աւելի քան ասոնք»:

Յիսուս Քրիստոս ի՞նչ կը գրէ, այսօր,
քու և իմ հողաշէն ու կաւակերտ մարմնահողին վրայ ... :

Փետրուար 19, 1996
Թորոնթօ

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐԸ

Ինչո՞ւ ոգեկոչել «Քսան Կախաղաններուն»: Արդեօք միայն բսան հոգի՞ կախուած է աշխարհի վրայ: Միթէ մե՞նք կախեցինք զանոնք:

Միթէ անոնց հերոսութեա՞ն համար կը յիշատակենք 81-րդ տարեդարձը. կամ կրցա՛նք լռեցնել անոնց արդարութեան աղաղակը: Ո՛չ, այդ բսան կախաղաններու վրայ ճօճող նուիրեալները հա՛յ էին, մե՛ր ազատագրութեան համար անոնք զոհեցին իրենց կեանքը:

Կախուելով ու սպաննուելով ինչպէ՞ս անձ մը կրնայ հերոսանալ. մեբենական աշխարհահայեացք ունեցողներու համար, ազատութեանը զառանցանք է, իսկ արդարութեան և իրաւունքի հաւատաւորի մը համար, մահը կեանք է, զօրութիւն և փրկութիւն: Մենք այսօր կը յիշատակենք ա՛յն հերոսները որոնք ո՛չ թէ վայելքներու մէջ յղբացած կեանք մը ապրեցան, այլ նահատակուեցան մեզ արթնցնելու համար, մեր դարաւոր մահաքուն թմբիրէն, որպէսզի մեր մէջ զարգանայ հոգեւոր պատկանելիութեան զգացումը: Որովհետեւ մեր դարաւոր թշնամին փճացուցած էր անհամար կեանքեր, խամրեցուցած տաղանդներ և կոխկռտած գեղեցիկ յոյսեր ու տեսիլքները:

Որո՞նք էին այս Քսան Կախաղաններու վրայ ճոճող հայրենասէրները: Այս հայրենասէր անձերը եկեղեցիներու փլատակներուն մէջէն և իրենց հաւատքի աչքերուն ընդմէջէն կրցին տեսնել իրենց ցեղին արմատները (Քրիստոնէութիւն)ը, դիւցազնութիւնները և աննահանջ ու լուսաճաճանչ ապագան: Միայն նիւթապաշտ անհատները, որոնք ամէն հաւատք կորուսեր են, չեն զգար ազգային հողին հրապոյրը և զուրկ կը մնան հայրենասիրութենէ: Այս տիտանները կոչուած չէին պատմութեան մասնակից դառնալու, այլ կանչուած էին պատմութի՛ւնը կերտելու:

Մահէն անդին հեռո՛ւն, հաւատացեալ հայրենասէրի մը համար հոգեւոր հայրենիք է, իսկ անհաւատի մը համար անբարբառ անծանօթ մը և գաղտնի մղձաւանջ:

Վերոյիշեալ հայրենասէր ազատամարտիկները կը տողանցեն մեր առջեւէն, շարք առ շարք, կ՛ապրին ու կը գործեն: Անոնց շունչն ու հոգիները պիտի տիրապետեն անվերջ դարեր, որովհետեւ անոնք ո՛չ միայն հաւատացին մեր մայրենի հողին, այլ այդ հողին վրայ ծլարձակուած եկեղեցիներու ու խաչքարերու պատգամին՝ հայրենիքի, արդարութեան և իրաւունքին:

Ոգեկան աչքերով երբ ետ քալենք դէպի պատմական մայրուղիի վրայ, ականատեսը կ՛ըլլանք հերոսակա՛ն կեանքի մը պայքարամարտին:

Հոն հեռուն «կ՛երեւի հսկայ ժայռերու շղթայ մը: Քարաժայռերու քով կը նշմարուի հողակոյտ գերեզման ու վշտահար բնաշրջիկ հայ աղջիկ մը եկած է՝ թափառիլ ու ողբալ իր բռնաբարուած բրոջ, վշտէն մահացած մօր մը վրայ: Ժայռերու ետին, դիրք են բռնած հայ մարտիկները, և կը յայտնուի Փարամազ իր զինակիցներով, ու կը խոստանայ փրկել առեւանգուած հայուհին, մինչ վանահայրը կու գայ միանալ Յեղափոխականներուն: Վրայ կը հասնի թուրք զօրքը, հայ կտրիճները ընդհուպ կը գրաւեն իրենց դիրքերը. կը լսուի Փարամազի ձայնը որ կը

գոռայ.

«Մա՛հ կամ ազատութիւն, յառա՛ջ ընկերներ...»:

Այսօր ալ նոյն դէպքը և նոյն պայքարը կը գործադրուի "ազատ..." կոչուած երկիրներու մէջ, սակայն տարբեր գունաւորումի և պիտակի ներքեւ: Մեզ այլասերող, եկեղեցիները բանդողը, հաւատքը ուրացումի փոխակերպողը մէր ներքի՛ն թշնամին՝ փառամոլութիւնը, նիւթապաշտութիւնը, հարուստ ըլլալու մարմաջը, մեր "ես"-ին ինքնահաւան դառնալն է:

Հայ ազգը այսօ՛ր ալ կարիքը ունի սուրբ Փարամազներու, ոչ թէ զէնքով ու վառօթով, այլ Աւետարանի՛ պատուէրներով ու Քրիստոսի Սուրբ Հոգիովթեամբ՝ անձնուրացութեան, եղբայրսիրութեան, միասնականութեան, համերաշխութեան ու կենդանի՛ նահատակութեան: Այս յաւերժաբարբառ պատգամները կը պահեն իրենց տարողութիւնը, ուժգնութիւնը և այժմէականութիւնը: Հերոսներու զգացական և իմացական արարքներուն մէջ, կը փնտռուի անոնց աղերսն ու պատգամը:

Բարօրութեան ու դիւրակեցութեան աշխարհին մէջ, մարդիկ որքա՞ն ուշադիր են մեր անձնազոհ ու խոնարհ նահատակներու պատգամներուն: Դժբախտ իրականութիւնը այն է, որ նոր սերունդը կը դառնայ ագահ՝ կռապաշտ և անտարբեր:

Քսան Կախաղանները միայն դէպք մը չեն, այլ անոնք պատգամ և պատուէր մը ունին բեզի և ինծի: Ճարտարապետութեան մէջ, կարգ մը անձեր, կը տեսնեն միայն մարմարն ու քարը, իսկ ուրիշներ՝ բացառիկ հնարամտութեան թանձրացեալ գեղեցկութիւնը և հրապոյրը: Մենք ա՛յսօր ի՞նչ կը տեսնենք Քսան Կախաղաններուն մէջ: Մեր նահատակներուն տապանաքարերը այսօր դարձած են խաչքարեր: Խաչքարեր, մին Նորմանտիի ծովափին, որ կը խորհրդանշէ վրէժ, կատաղութիւն ու ոճիր, իսկ միւսը վանքի մը առջեւ, որ կ՛իմաստաւորէ անձնազոհութիւն, թողութիւն ու սէր: Մեր հերոսները քարերուն տակ թաղուեցան բայց իրենց ջահին բոցը վառ մնաց քարերուն վրայ Յիսուսատիպ խաչքարերով:

Քսան Կախաղանները խօսո՛ւն ու կենդանի՛ դրոշն են ո՛չ թէ հայրենիքի մը հողին, այլ հայրենասէրներու միասնականութեան ու ծառայութեան:

Լսե՛նք անոնց կանչը.

«Հոն՝ ուր կախաղաններն են ճոճւում, ազատութիւնն է ման գալիս:

Հոն՝ ուր մեռելներնեն ննջում Յարութիւնն է մօտալուտ»:

1998
Թորոնթօ

Մ Ա Յ Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Տիրամայրը լացաւ մայրերու միայն այդ յատուկ խորունկ լացով մը ու խանդաղատանքով համբուրեց Յիսուսի արիւնոտ ճակատը: Անոր համար Յիսուս պարտեալ մը չէ՛ր, այլ Յաղթահարողը մարդկային մեղքն ու անոր խոտոր փափաքներն ու ցանկութիւնները:

Մայրութիւնը, հերոսութի՛ւն կը նշանակէ: Մենք կը մոռնանք մեր հերոսական անցեալը, տոնաջան մայրերու հերոսական ջանքերը և զոհողութիւնները: Հայ մայրերը հերոսաբա՛ր բալեցին հայ գողգոթային խաչելութեան և նահատակութեան առաջնորդող ճամբայէն առանց ուրանալու իրենց Տէրն ու Փրկիչը:

Մայրութիւնը շնորհուած է յաւելեալ, արարչագործ տաղանդով:

Ծննդագործելու բնական կարողութիւնը ունին նաեւ բոլոր վայրի անասուններն ու կենդանական աշխարհը: Սակայն միայն մա՛րդ արարածին յատկացուած է մայրութե՛ան շնորհը: Մայր մը ոչ միայն մարմնակա՛ն ծնունդ տալու ձիրքը ունի, այլ աստուածապարգեւ երկրորդ՝ հոգեւո՛ր ծնունդ մը եւս կրնայ տալ իր ծննդագործած զաւակներուն :

Այն աստուածահրաշ ձեռքը որ կօրօրէ մանկիկի մը խանձարուրը, կը կերտէ՛ նաեւ ազգի՛ մը ճակատագիրը:

Մօնիգա, Ս.Օգոստինոսի մայրը, իր յարատեւ աղօթքներով ու աղերսո՛վ առ Աստուած, ոչ միայն ծնունդ տուած էր մանչ զաւակի մը, այլ քրիստոնեայ աշխարհին նուիրած եղաւ մեծ աստուածաբան ու սրբակենցած եկեղեցական հովի՛ւ մը:

Ս.Գրիգոր Լուսաւորիչի դայեակը անպատճառ քրիստոնեայ մըն էր:

Այդ կանացի դայեակը երբ փախցուց Անակի որդին՝ Գրիգորը, տարաւ զայն Կեսարիա ու յանձնեց Քրիստոնեա՛յ վարդապետներու դաստիարակութեան: Որբացած Գրիգոր, անգիտակից ու աշխարհէն կտրուած ու միայնակ, դարձաւ լուսաւորիչը ու կազմակերպիչը Հայաստան աշխարհի Քրիստոնէութեան: Ինչո՞ւ, որովհետեւ անոր դայեակը իր մայրական կոչումին պատասխանատուութիւնը կը ճանչնար:

Ջէնիերն ու անթիւ գունդերը չեն որ կը կազմեն երկրի մը հզօր բանակը, այլ ժողովուրդի մը միտքը լուսաւորող հիմնադիրները ու անոնց ետին կանգնող մա՛յրութեան ոգին ցոյց տուող անձնուրա՛ց նուիրեալները: Կինը միայն կին (իգական սեռ մը) չէ՛, կինը մա՛յր է՝ Մայր Հայաստան: Անհամար են անանուն մայրեր, որոնց կեանքերը օրինակ կը հանդիսացան սիրոյ և ծառայութեան: Հաւատացեալներ այսօր կ՛ապրին պարծանքը հանդիսացող սրբուհիներու, հերոսուհիներու և կոյսերու համաստեղութեան մէջ: Մայր մը կը դրոշմէ իր կրթիչ, ամոքիչ և ազնուացուցիչ ազդեցութիւնը թէ՛ արտնին և թէ՛ ընկերային կենցաղին վրայ:

Արդի կինը պերճանքի ետեւէ է: Տնաշէն կինը, նաեւ դաստիարակ մա՛յր ըլլալու է: «Ցամաքը և ծովը կ՛արտադրեն ամէն տեսակ գազաններ, բայց մայր մը կը գերազանցէ այդ բոլորը». ըսած է յոյն թատերագիր մը Քրիստոսէ 4 դար առաջ:

Մարդկութեան դատապարտութեան պատճառը եղաւ առաջին կինը,

Եւան: Եւայի արմատէն բուսաւ նոր Եւան, Ս.Կոյսը, որ դարձաւ Տիրամա՛յրը համայն մարդոց փրկութեան:

Պատանիները զԱստուած կը տեսնեն իրենց ծնողաց կեանքին և ապրումին ընդմէջէն: Զաւակ ունեցող մայր մը պարտ է ընդունիլ, որ այնուհետեւ իր կեանքը կը պատկանի զաւակներուն: Զաւակը մօրմէն կը սորվի, թէ ո՞վ է Աստուած, ո՞վ է Քրիստոս, ի՞նչ է սէրը, ի՞նչ է աղօթքը, ինչպէ՞ս պէտք է ապրիլ կեանքը: Ներկայ բաղքենի և նիւթապաշտ ոլորապտոյտը(երազ)ը որբացուցա՛ծ է ժամանակակից սերունդին զաւակները:

Մեր զաւակները ու պատանիները մեր կեանքին նպատա՛կն են, ոգին ու լոյսը: Մեր զաւակները պիտի փոխարկուին ի՛նչ որ մենք ենք՝ մեր էութեան և իսկութեանը մէջ: 20-րդ դարու անաստուած մարդապաշտութեա՛ն դաստիարակած Նոր սերունդը, որ մեր զաւակներն են:

Զգուշանանք վստահելու զանոնք անաստուած ու աստուածամերժ դաստիարակներու:

Ուշագրաւ պարագայ մըն է, որ 7-րդ դարուն, գրեթէ բոլոր Հայ կաթողիկոսները գիւղացիներու զաւակներ եղած են: Եսայի անունով մանչ մը, որբեւայրի և մուրացիկ մօր մը զաւակը 775-ին ազգին կաթողիկոս կ՛ընտրուի: 13 տարիներ յաջողութեամբ կը վարէ Հայութեան ալեկոծեալ նաւը: Հայ մայրը կեանքը կը նուիրէ ազգին զաւակներու դաստիարակութեան, գրիչը՝ հայ մշակութին և եռանդը կազմակերպչական գործունէութեանց: Մօր մը սէրը զաւակներու ապերախտութեան դիմաց չի տկարանար:ջ

Մայրը մարդկութեան սիրտն է, որ առանց անոր կեանքը կարելի չէ: Միջազգային համբաւ վայելող մեծանուն անձնաւորութիւններ, ինչպէս Նաբոլէոն, Բասթէօռ, Էտիսըն չեն վարանած պարծանքով ընելու այդ վկայութիւնը թէ իրենք ինչ որ ընեն, կը պարտին իրենց մօրը:

Աթենացիք իրենց վերելքը սկսան դպրոցէն, Սբարթացիք բանակէն ու Կարդակինեցիք վաճառականութենէն: Երեքն ալ ձախողեցան ու մեծ էր անոնց անկումը: Պետութեան հիմքը ընտանի՛քն է, ընտանիքին հիմքը՝ մա՛յրն է: Տալը՝ ապրելու և տեւելու կերպ մըն է, ինչպէս հողը, ծառը և ինչպէս մայր մը:

«Աղաւնիի թեւերով
Սէրն երկինքէն վար իջաւ,
Իրեն կայան փնտռելով
Ասդին, անդին շատ թռաւ,
Եւ վերջապէս ապահով՝
Մօր սրտին մէջ բոյն դրաւ»:

--Յակոբ Ոսկան

Յուն. 27. 2002
Թորոնթօ